

RAZLIKUJU LI SE VASPITNI STAVOVI RODITELJA DJECE KOJA IGRAJU IGRE NA SREĆU I KOJA NE IGRAJU?

*Sanja Radetić Lovrić¹⁵¹, vanredni profesor
Slađana Popović, psiholog i student II ciklusa studija psihologije
Univerzitet u Banjoj Luci, Filozofski fakultet, Katedra za psihologiju*

Rezime: Ovo istraživanje provedeno je s ciljem utvrđivanja razlike između vaspitnih silova roditelja mladih koji igraju igre na sreću i onih koji ne igraju igre na sreću. Iskustvo u igrama na sreću posmatrano je kroz učestalost igranja sportskih kladionica, tombola i automata za zabavu. U istraživanju je učestvovalo 296 srednjoškolaca prosječnog uzrasta 16.71 godinu, pri čemu je 60.5% ispitanica. Za ispitivanje doživljaja vaspitnih stilova roditeljstva, posebno majke, posebno oca korišten je EMBU upitnik, a za procjenu iskustva u igranju igara na sreću korištena je procjena učestalosti igranja. Rezultati istraživanja ukazuju da od rijetko do gotovo svakodnevno 14.8% mladih igra sportske kladionice, 39.9% igraju automate za zabavu, a klasičnu tombolu igra 24.3% mladih. Odbacivanje od strane majke i oca, odnosno emocionalno hladnoća prema djeci, kao i roditeljska nedosljednost razlikuju mlade s obzirom na njihovo iskustvo u igrama na sreću, dok emocionalna toplina i prezaštićenost nisu pokazale značajne razlike. Sklonost mladih ka igranju pojedinih igara na sreću može se dovesti u vezu sa doživljajem roditelja kao emocionalno hladnih i nedosljednih u svom odnosu prema djeci. Dobijeni rezultati prodiskutovani su u skladu sa socijalno-psihološkim teorijama, te ranijim relevantnim empirijskim nalazima.

Ključne riječi: vaspitni stavovi roditelja, igre na sreću, mladi.

UVOD

Roditeljska uloga je veoma zahtjevna i kompleksa. Savremeno društvo donijelo je niz promjena i porodicu stavilo pred mnoge dileme i izazove u realizaciji vaspitanje djece. Čini se da biti roditelj u savremenom društvu zahtjeva posebne vještine. Kroz proces vaspitanja djeteta, većina roditelja se trudi da putem procesa iskustvenog i socijalnog učenja uspostave emocionalni odnos sa svojim djetetom, te da vršiti nadzor i kontrolu procesa socijalizacije svoje djece. Najčešće se uspješnost roditeljstva sagledava kroz odnos emocionalne bliskosti i privrženost između djece i roditelja, te kroz način na koji roditelji vrše nadzor nad svojom djecom, najčešće nad njihovim ponašanjem. Upravo elementi emocionalne bliskosti i kontrole predstavljaju najvažnije zadatke vaspitanja djece, a krajnji cilj vaspitnog procesa je uspostavljen topao emocionalni odnos i prihvatljiva socijalna kontrola koja će dijete spremati za samostalan život. Ukoliko roditelji u vaspitanju svog djeteta teže da prezaštite dijete od svih životnih neprilika u želji da dijete ne doživljava neugodnosti, dijete neće razviti dostatne mehanizme odbrane od životnih stresora. U takvim slučajevima očekivano je da će dijete razvijati nesigurne obrasce ponašanja, a na nivou ličnosti moguće je ispoljavanje nedostatak samopouzdanja. Nepovoljne ishode procesa vaspitanja i sveukupne socijalizacije ima svakako i odrastanje djeteta u atmosferi nedostatka emocionalne topline uz prisustvo rigidnih i strogih pravila ponašanja koja se moraju poštovati i za čije nepoštovanje slijedi kazna. Roditelji

---

¹⁵¹ e-mail: sanja.radetic-lovric@ff.unibl.org

moгу preferirati i različite stilove (npr. majke i očevi), što za neku djecu može biti povod za zbunjenost ili čak izgradnju manipulativnih obrazaca ponašanja. Pored toga, roditelji mogu njegovati različite stilove u odnosu prema djeci (npr. popustljivi su prema mlađem djetetu, ali ne prema starijem). Vaspitni stilovi roditelja su utemeljeni na njihovim vlastitim iskustvima iz djetinjstva, a oblikovanim kroz njihove stavove, ponašanja i osobine ličnosti koje isprepletane u svom djelovanju utiču na ishode cjelokupnog procesa socijalizacije i vaspitanja njihove djece. Mnoga istraživanja potvrđuju značajnu ulogu roditeljskog vaspitanja u izgradnji osobina ličnosti i obrazaca ponašanja njihove djece (Calado, Alexandre, & Griffiths, 2017; Casey, Williams, Mossière, Schopflocher et al., 2011; Farrington, Loeber i Ttofi, 2011; Klarin, 2006; Griffiths, 2005). Generalno, funkcionalnost porodice igra veoma bitnu ulogu u vaspitanju djece (Matejević & Todorović, 2012).

Vaspitni stilovi roditelja

Najpoznatiji i široko korišten je dvodimenzionalni model vaspitnih stilova roditelja (Piorkowska-Petrović, 1991, Genc, 1994; Kodžopeljić, 2009, Egberts et al., 2015, Pavićević i Stojiljković, 2016), koji pretpostavlja postojanje dvije dimenzije: afektivnu dimenziju i dimenziju kontrole. Afektivna dimenzija se odnosi na emocionalni odnos roditelja prema djetetu. Emocionalni odnos se na dimenziji afektivne vezanosti polarizuje na kontinuumu toplo-hladno vaspitanje, odnosno topao ili hladan emocionalni odnos roditelja prema djetetu. Ova dimenzija obuhvata širok spektar emocionalnog odnosa koji se iskazuje kroz interakciju roditelja i djeteta, te s jedne strane obuhvata ljubav i ohrabrivanje, dok sa druge strane podrazumjeva odbijanje, hladnoću i neprijateljstvo prema djeci. Dimenzija kontrole se odnosi na roditeljski nadzor i kontrolu nad djetetom, roditeljsko dozvoljavanje odnosno ograničenost dječije slobode, kako u psihičkom, tako i u fizičkom smislu, usvajanje pravila ponašanja odnosno zahtjeve i očekivanja koja roditelji postavljaju pred djecu. Dimenzija kontrole se polarizuje na popustljivo i ograničavajuće vaspitanje. Kombinacijom polova dviju dimenzija dobijaju se četiri različita roditeljska vaspitna stila, koja se u literaturi nekada nazivaju i stavovi roditeljskog vaspitanja.

Autoritarni stil karakteriše emocionalna hladnoća roditelja koji je strog, distanciran i nepristupačan za dijete. Roditelji koji preferiraju takav stav postavljaju jasna, ali stroga pravila pred svoju djecu koja se moraju poštovati, a izražavanje dječije mišljenje, negodovanje i pružanje otpora od strane djeteta u vidu neposlušnosti nije dozvoljeno i kažnjivo je. Vremenom djeca odustaju od iznošenja sopstvenih stavova i postaju pokorna jer shvataju da ne vrijedi protivriječiti roditeljskim zahtjevima i pravilima. Autoritarni roditelji uglavnom postavljaju visoka očekivanja pred svoju djecu, rijetko ispoljavaju emocije prema djeci i rijeđe koriste pohvale u vaspitanju, jer se za njih ispunjavanje očekivanja podrazumjeva. Djeca autoritarnih roditelja nemaju mogućnost razvijanja adekvatnog samopouzdanja. Za razliku od autoritarnog, popustljivi ili permisivan stav karakteriše emocionalna toplina, ali potpuno odsustvo kontrole ponašanja. Popustljivi roditelji veoma brinu o emocionalnim i drugim potrebama djeteta, strijepe, ne postavljaju česta očekivanja pred svoju djecu, niti uvode pravila koja se trebaju poštovati. Oni nastoje zaštititi svoje dijete od bilo kakve situacije koja može da mu stvori napetost, ugađaju djetetu, često razmišljajući i radeći stvari za njega. Takvi vaspitni stavovi roditelja mogu proizvoditi probleme u prihvatanju autoriteta, nesigurnost i nedostataka samopouzdanja u odnosima sa vršnjacima. Odsustvo emocionalne topline i kontrole karakteristično je za indiferentan, odbacujući ili zanemarujući vaspitni stav roditelja. Odbacujući roditelji su nezainteresovani za želje i potrebe svoje djece, naročite socijalno-emocionalne potrebe i uglavnom se zadržavaju na servisiranju osnovnih roditeljski dužnosti (npr. da je djetetu dato da jede), a nekada i njih u potpunosti zanemaruju. Najčešće su ovakvi vaspitni stavovi uočeni u porodicama u kojima su prisutni socijalno-patološki obrasci ponašanja (npr. kod nasilja u porodici, alkoholizma i drugih zavisnosti i dr.). Zanemarujući roditelji ne obraćaju pažnju na ponašanje svoje djece i ne podučavaju djecu odgovornosti, kontroli i poštovanju društvenih standarda prihvatljivog. Djeca su uglavnom prepuštena sama sebi ili vršnjačkim grupama, a ishod njihovog vaspitanja oslonjen je na okolnosti drugih prenosnika socijalizacije (npr. škola, nadležni organi starateljstva i dr.). Posljedice djelovanja zanemarujućeg stila vaspitanja mogu biti veoma nepovoljne, a

djeca, žrtve neadekvatnog vaspitanja postaju rizična za razvoj mnogih nepovoljnih, neprihvatljivih, patoloških i socijalno-patoloških oblika ponašanja. Najpovoljniji ishod vaspitanja pruža autoritativni stav roditelja. Roditelj koji njeguju ovaj stav vaspitanja djeci postavljaju jasne granice, kojih se dosljedno drže, ali umiju da objasne djetetu zašto su roditeljski zahtjevi za njega važni i korisni. Roditelj kod djeteta postiže iznošenje vlastitog mišljenja i samostalnost. Brine, iskazuje svoju brigu, ali u tome ne pretjeruje. Roditelj djeci pruža slobodu izbora i sticanje vlastitih iskustava u socijalnim kontaktima. Oni imaju jasna, ali ne pretjerana očekivanja od djeteta. Zahtjevaju da dijete poštuje pravila, ali iskazuju razumjevanja i potenciraju međusobno dogovaranje. Međusobni odnos djece i roditelja je prožet toplinom, iskazivanjem ljubavi, podrške i uvažavanja. Dijete koje je vaspitavano autoritativnim vaspitnim stilom je samopouzđano u socijalnim vezama.

Autoritativni, autoritarni i popustljivi roditelji žele svojoj djeci najbolje. Međutim, oni na različite načine to ostvaruju, vođeni svako svojom idejom kako roditeljstvo treba da izgleda.

Roditeljski vaspitni stavovi kao mogući eksplanansi igranja INS kod mladih

U zavisnosti od toga koji roditeljski vaspitni stav je preferiran postoje razlike u osjećanjima i ponašanju djece. Klarin (2006) je mišljenja da odnos između roditelja i djece prožet toplinom, adekvatnom brigom i podrškom ima veoma pozitivan uticaj na psihološki razvoj djeteta. Tako se navodi da djeca autoritativnih roditelja imaju veću šansu da uspiju u školi, smatra se da su ona zadovoljnija sobom i da se uspješnije snalaze u socijalnim kontaktima, dok djeca autoritarnih roditelja češće imaju osjećaj krivice ili pate od depresije. Djeca popustljivih roditelja su naučila da dobiju sve što požele, te se kod njih može javiti problem u interakciji sa drugima i problemi u prihvatanju podrazumjevanog autoriteta. Djeca koja vrijeme provode u vršnjačkim grupama koje odobravaju socijalno neprihvatljiva ponašanja kao što su upotreba alkohola, cigareta i nasilja svoje roditelje su opisivali kao nezainteresovane i neuključene (Woolfolk 2019). Upravo različiti roditeljski stavovi mogu biti i razlog da se djeca upuste u svijet igara na sreću. Kako Farrington, Loeber i Ttofi (2011) navode određena roditeljska ponašanja kao što su nadzor i praćenje djece, disciplina i osnaživanje djece, toplina ili hladnoća u odnosima i roditeljska uključenost mogu biti prediktori socijalno-patološkog ponašanja mladih. Upravo je nizak nadzor od strane roditelja snažan faktor koji predviđa rizično ponašanja (Farrington, Loeber & Ttofi, 2011). Pojedini autori (Volberg, Gupta, Griffiths et. al., 2010; Shead, Derevensky, Gupta, 2010, Molinaro, Canale, Vieno et al., 2014, Williams, Ayers, & Arthur (1997) su ukazali da su neefikasno roditeljstvo, neodgovarajući roditeljski stil, nedosljednost i nedostatak roditeljske odgovornosti ili uključenosti, u uskoj vezi s psihopatološkim pojavama kod djece ili njihovim neprilagođenim ponašanjem. Takođe, u prilog ovim rezultatima govori i podatak da su slabiji roditeljski nadzor i manja podrška bili povezani sa učestalijim problematičnim ponašanjem u školi, devijantnim ponašanjem, pušenjem i konzumiranjem alkohola (Brajša-Žganec, 2003). Rezultati istraživanja koje je radila Zrinjski (2017) pokazuju da su ispitanici koji nisu razvili problem sa igranjem igara na sreću procijenili da imaju veću podršku od svojih roditelja, za razliku od onih koji su razvili niske do umjerene i visoko rizične probleme sa igranjem INS. Isto istraživanje (Zrinjski, 2017) pokazuje i da najviše restriktivne kontrole od strane očeva primjećuju mladi koji su razvili visoke probleme povezane s igranjem igara na sreću. Ovo su samo neki od empirijskih nalaza koji govore o povezanosti vaspitnih stilova roditelja sa socijalno neprihvatljivim ponašanjima djece, te se pretpostavlja da vaspitni stavovi roditelja mogu da utiču na iskustvo mladih sa igrama na sreću. Ukoliko su roditeljske emocionalne veze sa djecom slabe, djeca neće primiti dovoljno emocionalne topline, podrške i zaštite, te neće usvojiti adekvatne i stabilne obrazce ponašanja. U takvim slučajevima može se očekivati odbacivanje konvencionalnih socijalnih vrijednosti, te traganje za doživljajem lične samoeфикаsnosti kroz ostvarenost želja na lak i brz način. Upravo igre na sreću daju privid da se za malo uloženog truda može ostvariti željeno. Tada igra prestaje da bude dječija, mladalačka igra i postaje rizična igra.

Spoznaja o vezi između vaspitnih stavova roditelja i iskustva mladih u igranju igara na sreću može ukazati na poduzimanje društveno odgovornih vidova socijalne kontrole u okviru formalnih sistema

obrazovanja, ali i na ozbiljnije usmjeravanje pažnje ka problemu igranja igara na sreću među mladima u svijetu u kojem je zarada i moć postala imperativna želja. Zbog toga je istraživačko pitanje o mogućim razlikama u vaspitnim stavovima roditelja između mladih koji igraju igre na sreću (kao što su sportske kladionice, automati za zabavu, tombola i sl.) i onih koji ne igraju mogla dati odgovor o ulozi emocionalne topline i važnosti roditeljske kontrole u usvajanju socijalno prihvatljivih vidova ponašanja i uošte efektima vaspitnih stilova roditelja na sveukupnu socijalizaciji njihove djece.

Igre na sreću

Igre na sreću se u normativnom smislu dijele na: lutrijske igre na sreću (lutrija, ekspres lutrija, instant lutrija, tv tombola -tv bingo, klasična tombola, loto, keno, sportska prognoza), elektronske igre na sreću (video-lutrija, igre na video-lutrijskim terminalima, elektronske virtualne igre, elektronski bingo i elektronski keno), posebne igre na sreću (igre u kazinima, kladioničke igre, igre na sreću na automatima, internet igre na sreću), te nagradne igre (klasične nagradne igre i nagradne igre koje se priređuju putem telekomunikacijskih sistema). U ovom istraživanju interesovali smo se za određene igre na sreću: tombolu, sportsku kladionicu i igre na automatima s obzirom da su iste najviše promovisane na našim prostorima, nerijetko dostupne mladima jer su priređene u blizini škola, okupljališta mladih i užim jezgri centra grada, što ih čini dostupnim za igru. S druge strane potreba za igrom je urođena ljudska potreba, ali potreba koja se mijenja kroz razvojne životne faze. Igra u djetinjstvu služi za spoznaju svijeta oko sebe, dok u periodu mladalaštva i odraslog doba mijenja svoje načine zadovoljavanja. Pod određenim nepovoljnim uslovima socijalizacije, nedosljednim i odbacujućim stavovima roditeljskog vaspitanja način zadovoljenja potreba za igrom u mladalačkom dobu usljed životnih težni za sticanjem identiteta, potvrde samoeфикаsnosti, prihvaćenosti, statusa, moći i bogatstva mogu poprimiti socijalno patološke oblike. Tada ljudska potreba za igrom, kako kaže Milosavljević (2005) može postati „socijalno izopačena“, odnosno može poprimiti odlike socijalno neprihvatljivog i bitno uticati na socijalno-emocionalno funkcionisanje pojedinca, te generisati zavisničko ponašanje.

METOD

Uzorak i procedura

Istraživanje je vršeno na prigodnom uzorku od 296 učenika koji pohađaju srednjoškolski centar različitih profesionalnih usmjerenja, uz potrebna odobrenja i bez ometanja redovnog nastavnog procesa. Od ukupnog broja ispitanika 179 ili 60.5% ispitanika su činile djevojke. Godine starosti ispitanika kretale su se između 15 godina (ili 6.8% ispitanika) i 20 godina (ili 0.3 % ispitanika). Prosjek godina na nivou uzorka iznosio je $M=16.71$ godina, a 79.4% ispitanih su maloljetnici. Struktura uzorka prema mjestu stanovanja nije bila u potpunosti uravnotežena (selo: 48.6%, grad 34.8% i prigradsko naselje 16.6% ispitanika). Najveći procenat roditelja ispitanika ima srednjoškolski nivo obrazovanja (74.7% očeva i 72.3% majki ispitanika ima srednjoškolsko obrazovanje).

Tabela 1. Starosna struktura uzorka

Godine ispitanika	Broj ispitanika	Procenat
15	20	6.8
16	111	37.5
17	104	35.1
18	55	18.6
19	5	1.7
20	1	0.3

Varijable i instrumenti

Rezultati ovog istraživanja čine dio šireg istraživanja koje je imalo za cilj da ispita zastupljenost i stavove mladih o igranju igara na sreću, te provjeredi validnost Skale stavova o igrama na sreću (Radetić Lovrić, 2019). Za potrebe ovog dijela istraživanja korišten je pored upitnika o osnovnim socio-demografskim varijablama i upitnik za procjenu doživljaja vaspitnih stilova roditelja od strane njihove djece (Upitnik EMBU), koji je konstruisao švedski istraživač Peris (Perris et al., 1980), a za potrebe ovog istraživanja korištena je srpska verzija (Borojević, 2008). Upitnik sadrži pet podskala: 1) Odbacivanje, 2) Emocionalno prihvatanje, 3) Prezaštićenost, 4) Nedosljednost i 5) Favorizovanje. U našem istraživanju je izostavljena posljednja podskala, koja nije bila u fokusu istraživačkog problema. Upitnik vaspitnih stilova koji smo koristili (bez podskale Favorizovanje) sadržao je 64 tvrdnje, te odvojene forme za majke i očeve. Ispitanici su procjenu vršili na četvorostepenoj skali Likertovog tipa koja je sadržala alternative odgovora od nikad do većinu vremena se roditelji tako ponašaju. Neke od tvrdnji glase: „Moji roditelji su odbijali da razgovaraju sa mnom duže vrijeme kada uradim neku glupost“, „Osjećao sam da se moji roditelji mešaju u sve što činim“. Pouzdanost skale koja se odnosi na vaspitne stilove majke u ovom istraživanju mjerena Cronbach alfa koeficijentom iznosi 0.92, a za očeve 0.91.

REZULTATI

Zastupljenost igranja igara na sreću među mladima

Iskustvo mladih u igranju igara na sreću procjenjivano je na osnovu učestalosti igranja pojedinih vrsta igara, a to su sportska kladionica, tombola i automati za zabavu. Prema dobijenim rezultatima 85.1% mladih nikada ne igra sportsku kladionicu, 60.1% nikada ne igra automate za zabavu i 75.7% nikada ne igra tombolu (tombola koja se igra u zatvorenom prostoru, ne TV tombola). S druge strane, sportsku kladionicu igra od rijetko do gotovo svakodnevno 14.8% mladih, automate za zabavu igra 39.9% srednjoškolaca, a klasičnu tombolu njih 24.3%, što svakako nije zanemarujući procenat imajući u vidu da se radi o mladima uzrasta od 15 do 20 godina. Slične procjene zastupljenosti dobijene su i u ranijim istraživanjima (Lovrić, 2006, Milojica, 2008). U Tabeli 2. su predstavljeni odgovori ispitanika prema učestalosti igranja pojedinih igara na sreću.

Tabela 2. Frekvencija igranja različitih igara na sreću kod ispitanika

Vrsta igre na sreću	Tip odgovora	Broj ispitanika	Procenat
Sportske kladionice	Nikada ne igram	252	85.1
	Rijetko igram	21	7.1
	Povremeno igram	17	5.7
	Igram jednom do dva puta sedmicno	3	1.0
	Igram svaki ili gotovo svaki dan	3	1.0
	<i>Ukupno</i>		296
Igre na automatima za zabavu	Nikada ne igram	178	60.1
	Rijetko igram	51	17.2
	Povremeno igram	35	11.8
	Igram jednom do dva puta sedmicno	22	7.4
	Igram svaki ili gotovo svaki dan	10	3.4
	<i>Ukupno</i>		296
Tombola – Bingo u zatvorenom prostoru	Nikada ne igram	224	75.7
	Rijetko igram	40	13.5
	Povremeno igram	18	6.1

Igram jednom do dva puta sedmicno	9	3.0
Igram svaki ili gotovo svaki dan	5	1.7
<i>Ukupno</i>	296	100.0

Razlike u roditeljskim vaspitnim stavovima mladih koji imaju iskustva u igranju igara na sreću i onih koji nemaju

Deskriptivni statistici primjenjene skale EMBU za procjenu vaspitnih stavova roditelja od strane njihove djece prikazani su u Tabeli 3. T-testom za nezavisne uzorke provjereno je da li postoje razlike u skorovima na podskalama vaspitnih stavova roditelja kod ispitanika koji igraju igre na sreću i ispitanika koji ne igraju. Razlika je provjerena za svaku pojedinačno ispitanu igru na sreću (sportsku kladionicu, automate za zabavu i tombolu).

Tabela 3. Deskriptivni statistici podskala vaspitnih stilova roditelja na ukupnom uzorku ispitanika

	Dimenzije	M	SD	Sk	Ku
EMBU	Nedosljednost - majka	1.697	.5038	1.157	2.391
	Nedosljednost - otac	1.697	.5095	1.052	1.633
	Prezaštićenost - majka	2.002	.5207	.445	.303
	Prezaštićenost - otac	1.895	.494	.593	.910
	Prihvatanje - majka	2.920	.643	-1.201	1.294
	Prihvatanje - otac	2.834	.652	-1.075	.861
	Odbacivanje - majka	1.410	.466	2.109	5.447
	Odbacivanje - otac	1.374	.456	2.181	5.670

Razlike u vaspitnim stavovima roditelja ispitanika koji igraju sportsku kladionicu i onih koji ne igraju

Utvrđena je značajna razlika na podskali „Nedosljednost oca“ u rezultatima kod onih ispitanika koji ne igraju ($M=1.66$, $SD=.48$) i onih koji igraju ($M=1.89$, $SD=.61$) sportsku kladionicu, a vrijednost t-koeficijenta je iznosila $t(290) = -2.70$, $p=.004$. Takođe je utvrđena statistički značajna razlika na podskali „Nedosljednost majke“ u rezultatima onih koji ne igraju sportsku kladionicu ($M=1.66$, $SD=.46$) i onih koji igraju ($M=1.89$, $SD=.65$). Vrijednost t-koeficijenta je iznosila $t(290) = -2.92$, $p=.004$.

Statistički značajna razlika utvrđena je na podskali „Odbacivanje majke“ u rezultatima onih koji ne igraju sportsku kladionicu ($M=1.37$, $SD=.41$) i onih koji igraju ($M=1.62$, $SD=.65$), a vrijednost t-koeficijenta je iznosila $t(291) = -3.30$, $p=.001$, kao i na podskali „Odbacivanje oca“ između onih koji ne igraju sportsku kladionicu ($M=1.33$, $SD=.39$) i onih koji igraju ($M=1.59$, $SD=.68$). Vrijednost t-koeficijenta je iznosila $t(292) = -3.58$, $p<.001$. Statistički značajna razlika između grupa nije postojala na podskalama „Prezaštićenost“ i „Emocionalna toplina“, i u slučaju oca i majke. Rezultati su prikazani u Tabeli 5.

Tabela 4. Aritmetičke sredine, standardne devijacije i ishod testa značajnosti na EMBU upitniku s obzirom na iskustvo igranja sportske kladionice

Stil: M/O	Iskustvo INS	N	M	SD	t-test	p
Nedosljednost M	ne	248	1.66	.46	-2.92	.004
	da	44	1.89	.65		
Nedosljednost O	ne	248	1.66	.48	-2.70	.007
	da	44	1.89	.61		
Odbacivanje M	ne	249	1.37	.41	-3.30	.001
	da	44	1.62	.65		
Odbacivanje O	ne	250	1.33	.39	-3.58	.000
	da	44	1.59	.69		
Emoc.toplina M	ne	250	2.92	.63	.390	.697
	da	44	2.88	.74		
Emoc.toplina O	ne	250	2.85	.62	1.118	.264
	da	44	2.73	.77		
Prezaštićenost M	ne	250	1.99	.50	-1.184	.238
	da	44	2.09	.62		
Prezaštićenost O	ne	250	1.89	.48	.060	.952
	da	44	1.89	.58		

M - majka; O – otac; INS – igre na sreću; ne – nema iskustvo u igranju igara na sreću; da – ima iskustvo

Razlike u vaspitnim stavovima roditelja ispitanika koji igraju tombolu i onih koji ne igraju

Utvrđena je značajna razlika na podskali „Nedosljednost oca“ u rezultatima mladih koji ne igraju (M=1.64, SD=.46) i onih koji igraju tombolu (M=1.86, SD=.60). Dobijena vrijednost t-koeficijenta je iznosila $t(290) = -3.20$, na nivou značajnosti $p = .002$. Potvrđena je i razlika na podskali „Nedosljednost majke“ u rezultatima onih koji ne igraju (M=1.63, SD=.43) i onih koji igraju tombolu (M=1.91, SD=.64), a vrijednost t-koeficijenta je iznosila $t(290) = -4.22$, $p < .001$. Statistički značajna razlika utvrđena je na podskali „Odbacivanje majke“ u rezultatima onih koji ne igraju (M=1.37, SD=.42) i onih koji igraju tombolu (M=1.52, SD=.60). Vrijednost t-koeficijenta je iznosila $t(291) = -2.37$, $p = .018$. Postojanje razlike potvrđeno je i na podskali „Odbacivanje oca“ između ispitanika koji ne igraju tombolu (M=1.33, SD=.38) i onih koji igraju (M=1.50, SD=.62), a vrijednost t-koeficijenta je iznosila $t(292) = -2.76$, $p = .006$. Statistički značajna razlika između grupa nije postojala na podskalama „Prezaštićenost“ i „Emocionalna toplina“ i u slučaju oca i majke. Rezultati su prikazani u Tabeli 5.

Tabela 5. Aritmetičke sredine, standardne devijacije i ishod testa značajnosti na EMBU upitniku s obzirom na iskustvo igranja tombole

Stil: M/O	Iskustvo INS	N	M	SD	t-test	p
Nedosljednost M	ne	220	1.63	.43	-4.222	.000
	da	72	1.91	.64		
Nedosljednost O	ne	220	1.64	.47	-3.195	.002
	da	72	1.86	.60		
Odbacivanje M	ne	221	1.37	.42	-2.369	.018
	da	72	1.52	.60		
Odbacivanje O	ne	222	1.33	.38	-2.761	.006
	da	72	1.50	.62		
Emoc.toplina M	ne	222	2.94	.63	.930	.353
	da	72	2.86	.69		
Emoc.toplina O	ne	222	2.87	.63	1.569	.118
	da	72	2.73	.70		
Prezaštićenost M	ne	222	1.99	.51	-.530	.597
	da	72	2.03	.55		
Prezaštićenost O	ne	222	1.90	.47	.340	.734
	da	72	1.88	.57		

M - majka; O – otac; INS – igre na sreću; ne – nema iskustvo u igranju igara na sreću; da – ima iskustvo

Razlike u vaspitnim stavovima roditelja kod ispitanika koji igraju automate za zabavu i koji ne igraju

Dobijeni rezultati pokazuju da postoji statistički značajna razlika na podskali „Odbacivanje majke“ između mladih koji ne igraju (M=1.36, SD=.40) i onih koji igraju (M=1.48, SD=.54) automate za zabavu. Vrijednost dobijenog t-koeficijenta je iznosila $t(291) = -2.14$, na nivou značajnosti $p=.033$. Razlika između ispitanika koji ne igraju automate za zabavu (M=1.31, SD=.36) i onih koji igraju (M=1.46, SD=.56) na podskali „Odbacivanje oca“ se takođe pokazala statistički značajnom. Vrijednost t-koeficijenta je iznosila $t(292) = -2.80$, na nivou $p=.005$. Statistički značajna razlika između grupa nije dobijena na podskalama „Emocionalna toplina“, „Prezaštićivanje“ i „Nedosljednost roditelja“, kako u slučaju oca, tako i u slučaju majke u odnosu na iskustva mladih u igranju igara na automatima za zabavu. Rezultati su prikazani u Tabeli 6.

Tabela 6. Aritmetičke sredine, standardne devijacije i ishod testa značajnosti na EMBU upitniku s obzirom na iskustvo igranja automata za zabavu

Stil: M/O	Iskustvo INS	N	M	SD	t-test	p
Nedosljednost M	ne	174	1.66	.48	-1.360	.175
	da	118	1.74	.53		
Nedosljednost O	ne	174	1.66	.48	-1.513	.131
	da	118	1.75	.54		
Odbacivanje M	ne	175	1.36	.40	-2.148	.033
	da	118	1.48	.55		
Odbacivanje O	ne	176	1.31	.36	-2.804	.005
	da	118	1.46	.56		
Emoc.toplina M	ne	176	2.98	.62	1.828	.068
	da	118	2.83	.67		
Emoc.toplina O	ne	176	2.87	.63	1.399	.163
	da	118	2.77	.68		
Prezaštićenost M	ne	176	1.99	.52	-.548	.548
	da	118	2.02	.52		
Prezaštićenost O	ne	176	1.86	.45	-1.429	.154
	da	118	1.94	.54		

M - majka; O – otac; INS – igre na sreću; ne – nema iskustvo u igranju igara na sreću; da – ima iskustvo

DISKUSIJA

Opšti cilj ovog istraživanja bio je da provjeri vezu između vaspitnih stavova roditelja i iskustva mladih sa popularnim igrama na sreću kao što su sportska kladionica, automati za zabavu i tombola. Procjena zastupljenosti s ciljem kategorizacije ispitanika prema iskustvu igranja igara na sreću, pokazuje da 14.8% mladih ispitanog uzorka igra sportske kladionice od rijetko do gotovo svakodnevno, 39.9% igraju automate za zabavu, dok klasičnu tombolu prema samoiskazima igra 24.3% mladih. Procjena zastupljenosti nije zanemarujuća uzimajući u obzir da su ispitanici srednjoškolci, prosječnog uzrasta M=16.71 godinu, te da 78.4% ukupnog uzorka istraživanja čine maloljetnici. Dobijeni rezultati kao i mnoga druga inostrana istraživanja (Villella, Martinotti, Di Nicola et al., 2011; Ricijaš, Dodig Hundrić, & Kranželić, 2015; Molinaro, Canale, Vieno et al., 2014) ukazuju na važnost usmjeravanja naučne i stručne javnosti na problem igranja igara na sreću među mladima. Ukoliko uobzirimo i činjenicu da je igranje igara na sreću zakonom zabranjeno i kažnjivo, dobijeni podataka s pravom može ukazivati da zakonska zabrana nema efikasne mehanizme implementacije zakonskih odredbi, te da se prevenciji zavisnosti o igrama na sreću ne posvećujemo društveno odgovorno.

Vaspitni stavovi roditelja u ovom istraživanju ispitani su posebno za oca, posebno za majku, a odnosili su se na četiri dimenzije: Odbacivanje, Nedosljednost, Prezaštićenost i Prihvatanje. Procjena vaspitnih stilova roditelja odnosila se na lični doživljaj djeteta o stilovima vaspitanja njegovog oca i

majke. Uvidom u dobijene rezultate istraživanja, može se reći da vaspitna dimenzija Odbacivanje roditelja (kako oca, tako i majke) doprinosi razlikama između mladih koji imaju iskustva u igranju igara na sreću kao što su sportska kladionica, tombola i automati za zabavu. Takođe, Nedosljednost roditelja je pokazala postojanje statistički značajne razlike između mladih koji igraju sportske kladionice i tombolu i onih koji ne igraju, dok se nije pokazala značajnom dimenzijom u odnosu na igranje igara na automatima za zabavu. Prezaštićenost i Prihvatanje nisu pokazali doprinos u statističkom razlikovanju podgrupa ispitanika s obzirom na iskustvu u igranju igara na sreću. Generalno, rezultati istraživanja idu u prilog tome da funkcionalnost porodice igra veoma bitnu ulogu u vaspitanju djece (Matejević & Todorović, 2012).

Naime, emocionalno hladan odnos koji roditelji ispoljavaju u interakciji sa svojom djecom ili tačnije rečeno odnos koji djeca doživljavaju kao emocionalno hladan, prema rezultatima našeg istraživanja doprinosi razlikama između mladih s obzirom na njihovo iskustvo u igranju igara na sreću. Neadekvatno vaspitanje roditelja, prema Eriksonovoj psihosocijalnoj teoriji vodi neuspješno razriješenim psihosocijalnim krizama u različitim razvojnim periodima života pojedinca (Radetić Lovrić i Ninković, 2018). Ukoliko je dijete vaspitavano uz pretjeranu kritiku i kontrolu ili ukoliko roditelji mijenjaju svoje roditeljske stavove u zavisnosti od okolnosti, situacije ili sopstvenog raspoloženja djeca gube samoinicijativnost, osjećaju se odbačenim i neshvaćenim od strane roditelja, a sve za posljedicu ima njihovu rezigniranost i nemogućnost adekvatne produktivnosti. Upravo igre na sreću mladima mogu predstavljati lak, brz način ostvarivanja neispunjenih želja i biti potvrda njihove samoeфикаsnosti. Odbacivanje i nedosljednost roditelja u djetinjstvu, odraziće se na ponašanje i emocije njihove djece u periodu mladalaštva. U periodu adolescencije sumiraju se svi uloženi naponi u vaspitanju, te mladi tragaju za odgovorom na pitanje šta je njihov cilj u životu. Ukoliko je vaspitanje djece do tada bilo uspješno kao povoljan ishod javiće se osjećaj kompetentnosti. Međutim, ukoliko se proces vaspitanja odvijao uz prisutno odbacivanje i nedosljednost od strane roditelja, vaspitanje će rezultirati nepovoljnim ishodom. Kod mladih će se formirati stavovi o ličnoj neefikasnosti, osjećanje bezvrijednosti i tendencija ka priklanjanju socijalnim grupama ili ponašanjima koja će kompenzovati osjećaj vlastite nekompetentnosti (Radetić Lovrić, Ninković, 2018). Upravo iz tih razloga dolazi do priklanjanja socijalno neprihvatljivim ponašanjima ili pridruživanja socijalnim grupama koja podržavaju takva ponašanja (Radetić Lovrić, 2011). Upravo se sklonost mladih ka igrama na sreću može nasloniti na specifičnosti psihosocijalnog razvoja u periodu adolescencije koje zagovara Erikson (Radetić Lovrić, Ninković, 2018).

Naši rezultati potvrdili su i empirijske nalaze nekih ranijih istraživanja. U istraživanju Vrselje i Glavak-Tkalić (2011) rezultati su pokazali da podskala odbacivanje roditelja ostvaruje značajan medijacijski uticaj u odnosu između porodičnih kontekstualnih faktora i rizičnog i delinkventnog ponašanja djeteta. Ranija istraživanja su takođe ukazala da hladan, odbacujući stil vaspitanja djece može biti prediktor socijalno-patološkog ponašanja mladih. Da je nizak nivo kontrole i nadzora od strane roditelja snažan faktor koji predviđa rizično ponašanja potvrdila su takođe istraživanja Farrington i saradnika (2011). Rezultati istraživanja koje je radila Zrinjski (2017) ukazuju da mladi koji su razvili visoko problematično ponašanje s igranjem igara na sreću izvještavaju o prisustvu veoma restriktivne kontrole od strane svojih očeva.

U našem istraživanju, u pogledu dimenzija Prezaštićenost i Prihvatanje nisu potvrđene razlike između ispitanika s obzirom na njihovo iskustvo u igranju igara na sreću. Upravo i deskriptivni statistici prikazani u Tabeli 3. pokazuju srednje vrijednosti koje idu u prilog tome da obe kategorije ispitanika prema samoiskazima ne izvještavaju o pretjerano izraženom prihvatanju i prezaštićenosti od strane roditelja što se može dovesti u vezu sa tim da su ispitanici srednjoškolci, te da sam period adolescencije sa sobom nosi doživljaj manje prihvaćenosti i otpora prema manifestovanju zaštite od strane roditelja, a sve u cilju traganja za sopstvenim identiteom i samostalnošću koja je karakteristična za taj period života. Moguće objašnjenje dobijenih rezultata na podskali Prezaštićenost, koja nije pokazala razliku između ispitanika može biti dovedena i u vezu sa roditeljskom kontrolom i nadzorom koja je kod prezaštitničkih roditelja upravo usmjerena na izraženu kontrolu ponašanja djece i načina provođenja njihovog slobodnog vremena, a imajući u vidu da je nizak nadzor od strane roditelja relevantan rizičan faktor socijalno neprihvatljivih ponašanja mladih (Farrington, Loeber, Tfofi, 2011). Prezaštitnički roditelji pretjerano brinu

o potrebama svoje djece, nastoje spriječiti svaku okolnost koja bi mogla na bilo koji način ugrozi dijete, te će kontrolisati njihovo slobodno vrijeme, kontakte sa vršnjacima, raspitivaće se o dešavanjima u školi, na putu do škole i u svojoj brizi će se veoma uplitati u vršnjačke odnose njihove djece. Prezaštićenost djece od strane roditelja podrazumjeva postojanje emocionalne topline uz pretjerano naglašenu kontrolu, i ima tendenciju da se kao stil vaspitanja zadržava i u periodu mladalaštva, jer roditelji ne mijenjaju „olako“ preferirane vaspitne stilove kroz razvojne faze njihove djece, nego su skloni zadržavanju prezaštitničkog stava i u kasnijim fazama razvoja djece.

Međutim, navedeno tumačenje, svakako ne znači da prezaštićenost predstavlja zaštitni faktor u generisanju socijalno neprihvatljivih ponašanja, već se prije radi o uticaju na emocionalnu sferu dječije ličnosti. Ovi rezultati su korespondentni postulatima koje zagovara teorija socijalne kontrole, koja podrža shvatanje da će se mladi manje ponašati socijalno neprihvatljivo ukoliko su više emocionalno privrženi svojoj porodici, te da čvrste socijalne veze između roditelja i djece stoje u pozitivnoj korelaciji sa prihvatanjem konvencionalnih društvenih vrijednosti i konformizmom (Hirshi, 1994, 2004). U konačnici dobijeni rezultati o nepostojanju razlika na dimenzijama Prezaštićenosti i Prihvatanja mogu biti zamaskirani karakteristikama adolescentske razvojne faze, koja podrazumjeva osamostaljivanje, ali ne i samostalnost. Takođe je moguće promisliti o mogućnosti iznošenja teze da mladi u svojim samoiskazima koncept prezaštićenosti ne razlikuju od podrazumjevanje roditeljske podrške. Pored toga, treba imati na umu da je uzorak istraživanja činilo 60.5% ženskih ispitanika, a da dosadašnja istraživanja ukazuju da je problem igranja igara na sreću više zastupljen kod muških ispitanika (Ricijaš, Dodig Hundrić, Kranželić, 2015; Milojica, 2008), ali i to da žene generalno manje participiraju u svijetu socijalne patologije, što se dovodi u vezu sa razlikama u socijalnim ulogama i socio-emocionalnom razvoju žena i muškaraca. Na budućim je istraživanjima koja vaspitanje budu dovodila u vezu sa sveprisutnim igrama na sreću među mladima da proširivanjem uzorka istraživanja provjere iznijete dileme.

ZAKLJUČAK

Procjena zastupljenosti igranja igara na sreću ukazuje da su pojedine igre kao što su: sportska kladionica, tombola i automati za zabavu dostupne mladima, i maloljetnicima. Rezultati istraživanja ukazuju da 14.8% mladih uzrasta od 15 do 20 godina igra sportske kladionice od rijetko do gotovo svakodnevno, 39.9% igraju automate za zabavu, dok klasičnu tombolu prema samoiskazima igra 24.3% mladih.

Odbacujući vaspitni stil roditelja razlikuje mlade koji imaju iskustva sa igranjem igara na sreću (sportska kladionica, tombola i automati za zabavu), kao i roditeljska nedosljednost (mada ne u slučaju igranja automata za zabavu), dok prezaštićenost i emocionalna toplina ne ukazuju na postojanje razlika s obzirom na iskustvo mladih sa igranjem igara na sreću. Dobijeni rezultati ukazuju na to da emocionalno hladan odnos između roditelja i djece, kao i nedosljednost roditelja u vaspitanju mogu predstavljati rizičan faktori za sklonost mladih ka igranju igara na sreću.

LITERATURA

- Brajša-Žganec, A. (2003). *Dijete i obitelj: emocionalni i socijalni razvoj*. Jastrebarsko : Naklada Slap.
- Borojević, S. (2008). *Vaspitni stilovi roditelja i ciljevi postignuća učenika*. (Magistarski rad). Banja Luka. Filozofski fakultet
- Casey, D. M., Williams, R. J., Mossière, A. M., Schopflocher, D. P., el-Guebaly, N., Hodgins, D. C., ... & Wood, R. T. (2011). The role of family, religiosity, and behavior in adolescent gambling. *Journal of adolescence*, 34(5), 841-851.
- Calado, F., Alexandre, J., & Griffiths, M. D. (2017). Prevalence of adolescent problem gambling: A systematic review of recent research. *Journal of Gambling Studies*, 33(2), 397-424.

- Dodig, D. i Ricijaš, N. (2011). Kockanje zagrebačkih adolescenata–uloga psihopatskih osobina, rizičnog i delinkventnog ponašanja. *Kriminologija i socijalna integracija*, 19(2), 45-55.
- Farrington, D.P., Loeber, R., Ttofi, M.M. (2011). Risk and protective factors for offending. UB.C. Welsh i D.P. Farrington (Ur.) *The Oxford handbook of crime prevention*. Oxford University Press. New York.
- Griffiths, M. (2005). *Gambling and gaming addictions in adolescence*. Leicester: The British Psychological Society and Blackwell publishing.
- Hirschi, T. (1994). The family. In T. Hirschi & M. R. Gottfredson (Eds.), *The generality of deviance* (pp. 47-69). New Brunswick, NJ: Transaction.
- Hirschi, T. (2004). Self-control and crime. In R. F. Baumeister & K. D. Vohs (Eds.), *Everyday problems with self-regulation* (pp. 537-552). New York: Guilford.
- Klarin, M. (2006). *Razvoj djece u socijalnom kontekstu*. Zagreb: Naklada Slap.
- Kodžopeljić, J. (2009). Procena vaspitnih stavova (VS-skala). U M. Biro, S. Smederevac i Z. Novović (Ur.), *Procena psiholoških i psihopatoloških fenomena* (str. 165–178). Beograd: Centar za primenjenu psihologiju
- Lovrić, S. (2006). *Mladi, socijalna kontrola i stranputice*. Banja Luka: Društvo psihologa RS
- Matejević, M. i Todorović, J. (2012). *Funkcionalnost porodičnih odnosa i kompetentno roditeljstvo*. Niš: Filozofski fakultet.
- Milojica, J. (2008). *Socijalno-psihološki aspekti igre na sreću* (Diplomski rad). Banja Luka. Filozofski fakultet.
- Milosavljević, B. (2004). *Socijalna patologija i društvo*. Banja Luka: Filozofski fakultet.
- Molinaro, S., Canale, N., Vieno, A., Lenzi, M., Siciliano, V., Gori, M. et al. (2014): Country and individual-level determinants of probable problematic gambling in adolescence: A multi-level cross-national comparison. *Addiction*, 109, 2089–2097.
- Pavićević, M, Stojiljković, S. (2016). Percipirani vaspitni stavovi roditelja kao prediktori interpersonalne orijentacije studenata. *Primenjena psihologija*, Vol 9(3), str. 293-311.
- Perris, C., Jacobsson, L., Lindstrom, H., Von Knorring, L. & Perris, H. (1980). Development of a new inventory for assessing memories of parental rearing behaviour. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 61, 265-274.
- Rohner, R. P. (1986). The warmth dimension: Foundations of parental acceptance-rejection theory. *A parental rearing style questionnaire for use with adolescents: Psychometric evaluation of the EMBU-A*. Available from: https://www.researchgate.net/publication/222640006_A_parental_rearing_style_questionnaire_for_use_with_adolescents_Psychometric_evaluation_of_the_EMBU-A [accessed Apr 05 2020].
- Piorkowska-Petrović, K. (1991). Jedan model za ispitivanje vaspitnih stavova roditelja, *Psihologija* 24, 1-2, 170–179.
- Radetić Lovrić, S. (2011). *Zavisnost od droga mladih: socijalno-psihološki pristup i istraživanja*. Laktaši. Grafomark
- Radetić Lovrić, S. & Ninković, O. L. (2018). *Dijete u pravosudnom postupku: psihološki pristup*. Banja Luka: Društvo psihologa RS & Filozofski fakultet.
- Radetić Lovrić, S. (2019). Uпитnik stavova o igranju igara na sreću. Radni materijal, neobjavljenja skala.
- Ricijaš, N., Dodig Hundrić, D., Kranželić, V. (2015): Sportsko kladenje i druga rizična ponašanja hrvatskih srednjoškolaca. *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*, 15 (2) 41-56.
- Shead, N. W., Derevensky, J. L., Gupta, R. (2010): Risk and protective factors associated with youth problem gambling. *International Journal of Adolescent Medicine and Health*, 22 (1). 39-58.
- Villella, C., Martinotti, G., Di Nicola, M., Cassano, M., La Torre, G., Gliubizzi, M.D., Messeri, I., Petruccelli, F., Bria, P., Janiri, L., Conte, G. (2011): Behavioural addictions in adolescents and young adults: results from prevalence study. *Journal of Gambling Studies*, 27 (2). 203-214.
- Volberg, R.A., Gupta, R., Griffiths, M.D., Olason, D.T., Delfabbro, P. (2010): An international perspective on youth gambling prevalence studies. *International Journal of Adolescent Medicine and Health*. 22 (1). 3-38.

- Vrselja, I., i Glavak Tkalić, R. (2011). Odnos između rizičnog i delinkventnog ponašanja, nekih obiteljskih kontekstualnih čimbenika i roditeljskih odgojnih metoda. *Kriminologija i socijalna integracija: časopis za kriminologiju, penologiju i poremećaje u ponašanju*, 19(1), 51-62.
- Woolfolk, A. (2019). *Edukacijska psihologija*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Williams, J.H., Ayers, D.C., Arthur, W.M. (1997). Risk and Protective Factors in Development of Delinquency and Conduct Disorders. U M.W. Fraser (Ur.) *Risk and Resilience in Childhood: An Ecological perspective*. Washington DC: NASW Press. 140-170
- Zakon o igrama na sreću Republike Srpske*, Službeni glasnik Republike Srpske broj: 22/19 od 20.03.2019.g. preuzeto sa <https://www.narodnaskupstinars.net/?q=la/akti/usvojeni-zakoni/zakon-o-igramama-na-sreću-0> (26.04.2019)
- Zrinski, P. (2017). *Povezanost problematičnog kockanja mladih i njihovog doživljaja roditeljskog ponašanja* (Diplomski rad). Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:158:123879> (26.04.2019)

**DOES THE PARENTAL REARING STYLES
OF YOUTHS WHO PLAY GAMES OF CHANCE DIFFERENTIATE
FROM THOSE YOUTHS WHO DO NOT PLAY GAMES OF CHANCE**

**Sanja Radetić Lovrić¹⁵², vanredni profesor
Slađana Popović, psiholog i student II ciklusa studija psihologije
Univerzitet u Banjoj Luci, Filozofski fakultet, Katedra za psihologiju**

Summary: *This research was conducted in order to determine the difference between the parental rearing styles of youths who play games of chance and those who do not play games of chance. Experience of playing the games of chance was observed through the frequency of playing sports betting, raffles and slot machines. The research involved 296 high school students with an average age of 16.71 years, with 60.5% of them being females. An EMBU questionnaire was used to examine the parenting styles perceive, separately of the mother, and separately of the father. Estimation of the playing frequency was used to determine experience at playing the games of chance. The results of the research indicate that, from a rare to almost on daily basis, 14.8% of youths play sports betting, 39.9% play slot machines, and classical raffle play 24.3% of youths. Rejection by the mother and father, i.e. emotional coldness towards children, as well as parental inconsistency differentiate youths with regard to their experience in playing games of chance, while emotional warmth and overprotection showed no significant differences. The youth's tendency to play certain games of chance may be related to the perceive of parents' as being emotionally cold and inconsistent in their attitude towards children. The results obtained have been discussed in accordance with social-psychological theories and earlier relevant empirical evidence.*

Keywords: *parental rearing style, games of chance, youth*

---

¹⁵² e-mail: sanja.radetic-lovric@ff.unibl.org